

En snygg filmaffisch kan sälja en skitfilm. På samma sätt kan en riktigt bra film gå publiken spårlöst förbi om affischen är ful. Sen finns det också affischer som är så vansinnigt snygga, att man bara måste ha dem på väggen hemma! Möt Thomas Eliasson i Malmö, en av Sveriges kunnigaste och mest entusiastiska film-affischsamlare.

Text | Thomas Nilsson Foto | Seriesamlarna

Trädgårdstomar, äggkoppor, McDonaldsleksaker och virkade grytlappar – egentligen finns det ingen hejd på vad folk lägger ned tid och pengar på för att samla. Ändå har det här med att samla filmaffischer aldrig riktigt fått samma stora genombrott i Sverige, trots att gamla svenska affischer både är originella, fantastiskt snygga och hett eftertraktade utomlands.

I filmens glada ungdom gjorde dock svenska filmaffischer ingen människa glad. Det gick så

långt att kritikerna, med Gotthard Johnsson i spetsen, redan 1924 gick till angrepp mot dåliga filmaffischer i samband med en affischutställning på anrika Liljevalchs Konsthall i Stockholm. Och andra arga kritiker hakade på; ”Bort med de osmakliga affischerna” (artikel i tidningen *Filmen*, 1920), ”svensk filmaffisch i utförsbacke”, gästade signaturen Robin Hood 1945 och i Dagens nyheter kallade I. Hammarström 1974 affischerna för ”en häxsabbat av undermåliga trycksaker”. Samma reaktioner fanns även utomlands ett bra tag.

Filmaffischerna fick länge en ganska styvmoderlig behandling, de producerades i en strid ström och många slarvades iväg med stereotypa bilder utan någon som helst konstnärlig kvalitet eller integritet. Anledningen var att man ansåg att filmaffischen bara var ”konst för ögonblicket”, och det stora utbudet av filmer som släpps gjorde att affischerna inte sällan stressades fram under tidspress av dåligt betalda unga konstnärer som hade jobbet som en bisyssla. Men när filmbolagen då och då bestämde sig för att satsa lite extra resurser på en film och man anlidade skickliga affischkonstnärer, blev slutresultaten också riktigt bra.

Unika svenska originalaffischer

Man brukar säga att den svenska filmaffischen hade sina glansdagar i början av 1930-talet och i mitten av 60-talet. Svenska filmaffischer gjordes av svenska affischtecknare ända fram till mitten av 70-talet, det innebär att till exempel de första svenska Disney- och James Bond-filmerna har en helt egen och unik ”look”, något som också gjort dem till eftertraktade dyrgrisar utomlands. Det finns en färgstark dramatik och ett sprakande liv i dessa konstverk, precis som

>>

Finns det någon modern affisch (svensk eller utländsk) som anses värdefull idag eller massproduceras affischer i alltför stor utsträckning nuförtiden?

– Det finns som tur är ingen massproduktion av svenska affischer! USA-affischerna är svårare att samla på. Det finns massor med nytryck för 10 kr på ebay och även direkta förfalskningar. Man kan till exempel läsa om den perfekta USA-Scarface-förfalskningen på internet.

Vad anser du att det är som gör en bra filmaffisch till en riktigt bra filmaffisch? Vilka kriterier har du?

– Det måste vara en bra film med kultstatus, annars går det inte. Rätt filmstjärnor måste vara med. En Marilyn Monroe-film utan en stor snygg Marilyn på affischen blir helt fel. Bilden bör vara från en huvudsken från filmen. Proportionerna och färgerna måste vara rätt.

Kan du peka ut en riktig ful affisch till en riktig bra film – och tvärtom?

– Det finns massor med affischer från kultfilmer som inte är på topp. De är inte direkt fula, men skulle kunnat vara bättre. Jag tror det beror på att den som gjorde affischen inte sett filmen. Eller att vissa scener i filmen kultförklarats långt efteråt. Det finns till exempel ingen motorcykel

på affischen till *Easy Rider!*

Vilka de 3 absolut fulaste filmaffischer du sett?

– Om vi bortser från fula nytryck och helt bildlösa affischer så kan jag tänka mig: *Strandhugg i somras* från 1972 med helnäck Stellan Skarsgård, *Crash* från 1977 tillsammans med en stor bunt mycket fula affischer i slutet av 1970-talet med *Chez Nous* från 1978 med Janne Halldoff som självklart lågvattenmärke.

VÄRLDENS 5 DYRASTE

- **690 000 dollar:** *Metropolis* (1927, den tysk-internationella versionen)
- **453 500 dollar:** *The Mummy* (1932)
- **357 750 dollar:** *Metropolis* (1927, den tyska versionen)
- **286 800 dollar:** *The Black Cat* (1934)
- **244 500 dollar:** *King Kong* (1933, version A)

THOMAS FAVORITAFFISCHER

– Jag väljer en affisch per årtionde:

- *Erotikon* (1920, av **Einar Nerman**)
- *King Kong* (1933)
- *Gilda* (1946)
- *Häri från till Evigheten* (1953)
- *Psycho* (1961, av **Gösta Åberg**)
- *Gudfadern* (1972) och *Stjärnornas krig* (1977)
- *När lammen tystnar* (1990)
- *Matrix* (1998)

Jag har förstått att gamla svenska affischer har ett mycket gott rykte och är eftersökta utomlands. Kan berättas lite om det?

– Svenska affischer håller hög kvalitet i tryckning och papper. Alla svenska affischer fram till 1970-talet är gjorda av svenska konstnärer. Exempelvis har många 30-talssaffischer ett Art Deco-utseende i Sverige. Måtten är bra; 70x100 cm passar bra på väggen. Många länder har små affischer, till exempel Tyskland och Belgien. Andra länder har för stora affischer, som Frankrike och Italien.

Vilken svensk film har den allra snyggaste filmaffischen?

– *Det sjunde inseglet*, tecknad av Gösta Åberg. Fast det finns mängder med vackra affischer från 1920/30-talet av Eric Rohman, exempelvis *Klart till drabbning* och *På solsidan*.

Vad har du för andra, egna affischfavoriter?

– Massor! *Yellow Submarine*, *Breakfast at Tiffany's*, *För en handfull dollar*, *Vild ungdom*, *Falsa Millionären*, *ABBA the Movie*, *Mannen på taket*, *I Draculas klor*, *Körkarlen*, *Sista natten med gänget*, *A Clockwork Orange*, *Långt ner i halsen*, *Jailhouse Rock*, *Tintin i Hajsjön*, *Hajen*, *Pulp Fiction* ... ●

